

День української писемності та мови

Ніжин-2021

**У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ**

Про День української писемності та мови

На підтримку ініціативи громадських організацій та з урахуванням важливої ролі української мови в консолідації українського суспільства **п о с т а н о в л я ю**:

Установити в Україні День української писемності та мови, який відзначати щорічно 9 листопада в день вшанування пам'яті Преподобного Нестора-Літописця.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ, 6 листопада 1997 року
N 1241/97

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

**Про Міжнародний конкурс з української мови
імені Петра Яцика**

З метою забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя, сприяння утвердженню її статусу як державної, піднесення престижу української мови серед молоді, керуючись частиною другою статті 10 Конституції України (254к/96-ВР) та враховуючи значення і роль у цьому процесі Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика, **п о с т а н о в л я ю**:

1. Підтримати ініціативу Ліги українських меценатів та Національної ради з питань культури і духовності стосовно проведення Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика як щорічного загальнонаціонального заходу для підвищення рівня знань з української мови, виховання у молодого покоління любові до мови свого народу, забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя.
2. Кабінету Міністрів України сприяти організації та проведенню Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика, в тому числі розглянути питання щодо виділення щорічно бюджетних коштів на зазначені цілі.
3. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В.ІОЩЕНКО

м. Київ, 9 листопада 2007 року
N 1078/2007

С Т А Т У Т
Товариства української мови
імені Тараса Шевченка
"Просвіта"

Статут

Товариства української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта»

3

Національна мова - найвище духовне надбання нації. мова - душа народу. Народ, який втрачає свою мову, перестає існувати. Повноцінне духовне життя й ефективна матеріальна діяльність народу в цілому і кожного його члена зокрема можливі лише завдяки національній мові. У ній акумулюється досвід попередніх поколінь, відбиваються всі досягнення науки і мистецтва. Від рівня розвитку національної мови і її становища в суспільстві залежать виявлення та реалізація інтелектуального потенціалу нації й кожної людини.

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Товариство української мови імені Тараса Шевченка "Просвіта" /далі Товариство/ - добровільна громадська організація яка здійснює свою діяльність відповідно до Конституції Української РСР, чинного законодавства і даного Статуту.

1.2. Основою Товариства є первинні осередки. Первинні осередки входять до районних або міських об'єднань, які утворюють обласні /крайові/ об'єднання. Де таких можливостей немає, первинні осередки можуть існувати як самостійні одиниці Товариства. Роботу всіх утворень Товариства спрямовують і координують центральні органи Товариства. При Товаристві можуть створюватися асоціації, культурно-просвітні центри, підприємства, кооперативи.

1.3. Товариство будує свою роботу на засадах демократизму й самоврядування.

1.4. Товариство взаємодіє з державними й громадськими організаціями, науковими установами й творчими спілками України та інших країн, працює в тісному контакті з товариствами та осередками рідних мов і культур національностей, що населяють Україну.

1.5. Товариство безпосередньо здійснює міжнародні зв'язки з українознавчими й славістичними науковими, культурно-просвітніми та іншими громадськими організаціями за кордоном.

1.6. Товариство здійснює громадський контроль за функціонуванням української мови в суспільному житті України.

2. МЕТА І ФОРМИ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА

2.1. Діяльність Товариства спрямована на утвердження української мови в усіх ділянках суспільного життя України, всебічний її розвиток, охорону її чистоти й самобутності; на збереження й розвиток національної культури й традицій українського народу, формування національної самосвідомості та історичної пам'яті громадян, подолання національного нігілізму; на гармонійний розвиток між-національних відносин.

2.2. Товариство виступає за:

а/ фактичне утвердження української мови як державної в усіх ділянках суспільного життя України;

б/ вільне здійснення прав рідної мови всіма національностями на Україні;

в/ створення сприятливих умов для національно-культурного розвитку українського населення за межами України;

г/ піднесення авторитету та значення української мови й української національної культури в країнах розселення українців.

2.3. Для здійснення статутних цілей Товариство в особі його первинних осередків, районних міських та обласних крайових/об'єднань, інших утворень і центральних органів;

а/ популяризує й поширює українську мову серед населення України та українців за межами України;

б/ проводить широку культурно-просвітню діяльність, сприяє відродженню й розвитку культурних традицій українського народу, збереженню історичного середовища;

в/ організовує лекції, диспути з питань розвитку української мови та літератури, міжнаціональних відносин;

г/ сприяє передплаті й поширенню україномовної преси та книги серед населення України та за її межами; комплектуванню бібліотек україномовною літературою;

г/ бере активну участь в організації та проведенні свят української мови і слов'янської писемності;

д/ бере участь у збиранні української лексики та фольклору в різних регіонах України та за її межами;

е/ сприяє вивченню історії, сучасного стану та перспектив функціонування української мови;

е/ розробляє пропозиції щодо вдосконалення українського правопису, нормування української літературної мови;

ж/ допомагає в опрацюванні української наукової, технічної та ділової термінології;

з/ сприяє розвиткові художнього та науково-технічного перекладу;

и/ консультує місцеві органи влади, установи, організації та окремих громадян із питань правильного вживання українських топонімічних назв і власних імен, грамотного складання текстів рекламно-інформаційного характеру тощо;

і/ допомагає в організації навчання української мови на Україні та за її межами в місцях компактного розселення українців;

і/ підтримує діяльність товариств та осередків рідних мов і культур усіх національностей на Україні;

й/ захищає права своїх членів, їхню національну гідність;

к/ у порядку законодавчої ініціативи подає до Верховної Ради Української РСР пропозиції щодо ухвалення нових та скасування чи зміни чинних законодавчих актів;

л/ в установленому порядку здійснює господарську, у тому числі й зовнішньоекономічну діяльність;

м/ виступає засновником власних та спільних з іншими, у тому числі й закордонними, фірмами підприємств;

н/ здійснює експортно-імпортні операції;

о/ проводить іншу роботу відповідно до Статуту.

2.4. Товариство має періодичні друковані органи, видає інші матеріали стосовно діяльності Товариства на виконання статутних положень, здійснює видавничу діяльність.

3. ЧЛЕНИ ТОВАРИСТВА, ЇХНІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

3.1. До Товариства на рівних правах входять індивідуальні та колективні члени.

3.2. Членами Товариства можуть бути:

а/ громадяни України, які визнають Статут Товариства і своєю діяльністю сприяють роботі Товариства. Учні шкіл і професійно - технічних училищ об'єднуються в юнацькі секції Товариства;

б/ громадяни інших країн;

в/ підприємства, установи, наукові та навчальні заклади, кооперативи, інші організації /колективні члени/.

3.3. Особи, які проживають за межами України, де немає первинного осередку, Товариства, можуть входити до складу Товариства як асоційовані члени.

3.4. Діячі науки і культури, які мають особливі заслуги в справі здійснення цілей Товариства, можуть бути обрані Почесними членами незалежно від їхньої формальної належності до Товариства.

3.5. Прийом громадян у члени Товариства проводять первинні осередки за заявою бажачого.

3.6. Прийом у колективні члени здійснюють Центральне правління Товариства та обласні /райові/ об'єднання на підставі письмового звернення організації - вступника.

3.7. Членові Товариства видається членський квиток і нагрудний значок. Колективному членові вручається свідоцтво. Почесному членові - диплом.

3.8. Члени Товариства мають право:

а/ обирати й бути обраними до всіх органів Товариства;

б/ викладати та обстоювати свою думку на зборах, конференціях і в пресі;

в/ користуватися матеріальною та моральною підтримкою Товариства.

3.9. Колективні члени можуть рекомендувати своїх представників для участі в роботі зібрань Товариства всіх рівнів. Один колективний член має один голос.

3.10. Члени Товариства зобов'язані:

а/ особистим прикладом утверджувати функціонування української мови в усіх ділянках суспільного життя і в побуті;

б/ сприяти усуненню всіх перешкод до вільного розвитку української мови й культури;

в/ дотримувати вимог Статуту;

г/ вчасно сплачувати внески.

3.11. Колективні члени Товариства дбають про розширення сфери функціонування української мови, допомагають матеріальними та іншими засобами в здійсненні Товариством статутних завдань.

3.12. За активну участь у діяльності Товариства його члени та прихильники можуть бути відзначені подяками, грамотами, пам'ятними подарунками та іншими видами заохочення.

3.13. Індивідуальні члени Товариства сплачують вступний внесок у розмірі 1 карбованець /або іншою валютою в цьому ж розмірі/ і піврічні членські внески в розмірі 3 карбованці /або іншою валютою в цьому ж розмірі/. Учні, студенти, військовослужбовці строкової служби, малозабезпечені пенсіонери сплачують вступний внесок у розмірі 20 копійок і піврічні членські внески в розмірі 50 копійок. Члени Товариства за бажанням можуть нада -

вати Товариству матеріальну підтримку в різних формах.

3.14. Колективні члени порядок оплати і розмір вступних та щорічних членських внесків визначають самостійно.

3.15. Припинення членства в Товаристві настає:

- а/ за власним бажанням;
- б/ за рішенням первинного осередку у зв'язку з порушенням Статуту, систематичною несплатою членських внесків, а також діяльністю, що завдала значної шкоди авторитетові товариства.

4. ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ТОВАРИСТВА

4.1. Центральними органами Товариства є:

- а/ Конференція;
- б/ Головна Рада.

4.2. Конференція є найвищим керівним органом Товариства. Звітно-виборні конференції скликаються один раз на два роки Головною радою. Крім того, в проміжках один раз на два роки проводяться конференції для розгляду поточних питань. Позачергові конференції скликає Головна рада з власної ініціативи або на вимогу не менше як третини первинних осередків чи об'єднань товариства. Норми представництва, час і місце скликання конференції, порядок обрання делегатів первинними осередками визначає Головна рада.

4.3. Конференція товариства:

- а/ визначає основні напрямки діяльності товариства;
- б/ приймає Статут товариства, а також вносить зміни й доповнення до нього;
- в/ обирає Головну раду, Центральне правління, контрольно-ревізійну комісію, Голову товариства та його заступників, почесного президента товариства;
- г/ заслуховує й затверджує звіти Головної ради;
- г/ розглядає інші питання, пов'язані з діяльністю товариства.

4.4. Рішення конференції приймаються простою більшістю голосів у присутності не менше двох третин обраних на неї делегатів з правом ухвального голосу. З персональних питань голосування таємне, з інших питань - відкрите.

4.5. Головна рада визначає чергові завдання товариства в період між конференціями. Головна рада збирається не рідше як двічі на рік.

До Головної ради входять:

- а/ центральне правління товариства;
- б/ контрольно-ревізійна комісія;
- в/ Голова Товариства і його заступники;
- г/ Відповідальний секретар Товариства /за посадою/;
- / Головний редактор газети і його заступник /за посадою/;

д/ голови обласних /крайових/ об'єднань Товариства /за посадою/;

е/ інші обрані члени Головної Ради.

4.6. Головна рада товариства:

а/ спрямовує роботу Товариства на здійснення його статутних завдань, організовує й контролює виконання ухвал конференції та вимог Статуту;

б/ заслуховує звіти Голови товариства, центрального правління, ревізійної комісії, відповідального секретаря та інших членів Головної ради;

в/ затверджує плани роботи й бюджет Товариства;

г/ має право при потребі міняти персональний склад правління на третину;

/ увагальнює, опрацьовує й подає до державних органів пропозиції з питань мовної політики;

д/ затверджує Головного редактора газети;

е/ обирає почесних членів Товариства;

є/ розглядає інші питання, пов'язані з діяльністю Товариства.

4.7. Ухвали Головної ради приймаються простою більшістю голосів у присутності не менше двох третин її членів.

4.8. Центральне правління є керівним /робочим/ органом Товариства в період між засіданнями Головної ради.

Центральне правління:

а/ спрямовує роботу Товариства відповідно до ухвал конференції, Статуту товариства, а також постанов Головної ради;

б/ для пропаганди української мови й літератури організовує народні університети, лекторії, лекції, виставки, огляди, конкурси, добродійні заходи, видання літератури, рекламних матеріалів, використовує засоби масової інформації тощо;

в/ проводить науково-практичні конференції, семінари з питань вивчення й популяризації української мови та літератури;

г/ створює науково-методичні ради, секції, комісії, що сприяють діяльності Товариства, і керує їхньою роботою;

/забезпечує контроль за виконанням Закону про мови в Українській РСР;

д/ розглядає пропозиції об'єднань, первинних осередків, членів товариства щодо виконання статутних завдань товариства;

е/ керує фінансово-господарською діяльністю Товариства;

є/ затверджує положення та інструкції з окремих питань діяльності Товариства, подає методичну й організаційну допомогу первинним осередкам та об'єднанням;

ж/ призначає Відповідального секретаря і затверджує персональний склад виконавчого органу - Секретаріату;

з/ призначає Головного редактора газети та його заступника;

д/ розв'язує інші питання, що виникають під час статутної діяльності Товариства.

4.9. Ухвали Центрального правління приймаються більшістю голосів усіх його членів.

4.10. Голова Товариства і його заступники в своїй діяльності керуються ухвалами Конференції та Головної ради і звітують про свою діяльність на засіданнях Головної ради та Конференціях. Голова Товариства і його заступники входять до складу Центрального правління. Голова Товариства обирається не більше як на два строки підряд.

4.11. Відповідальний секретар Товариства керує роботою Секретаріату і входить до складу Центрального правління /за посадою/

4.12. Контрольно-ревізійна комісія є незалежним від Центрального правління контрольним органом Товариства. Контрольно-ревізійна комісія:

а/ контролює фінансово-господарську діяльність Центрального правління та підприємств і організацій, підпорядкованих Товариству;

б/ ревізує облік надходжень коштів від об'єднань, первинних осередків, а також підприємств і організацій, підпорядкованих Товариству;

в/ перевіряє стан та облік матеріальних цінностей, що перебувають на балансі Товариства;

г/ контролює відповідність діяльності первинних осередків, об'єднань, керівних органів і службових осіб Статутів Товариства.

Контрольно-ревізійна комісія про наслідки своєї діяльності інформує Центральне правління і звітує на Головній раді та Конференції.

5. ОСЕРЕДКИ ТА ОБ'ЄДНАННЯ ТОВАРИСТВА

5.1. Первинні осередки Товариства створюються не менше як з трьох осіб за місцем проживання, праці, навчання або діяльності. Первинний осередок виявляє власну ініціативу й діє автономно.

5.2. Керівним органом первинного осередку є загальні збори. Спосіб і форму керівництва первинним осередком визначають загальні збори.

5.3. Первинні осередки утворюють районні або міські об'єднання.

5.4. Первинні осередки реєструються в районному або міському об'єднанні, а де такого немає - в обласному /крайовому/ об'єднанні, а якщо й такого немає - у Центральному правлінні Товариства. При цьому в усіх випадках до Центрального правління надсилається інформація про осередок: його адреса, назва, прізвище голови, номер телефону, кількість членів. Окремі осередки, як виняток, можуть реєструватися безпосередньо в Центральному правлінні. Первинний осередок може бути юридичною особою, мати свою власну назву й емблему, статут, рахунок у банку. Його статут не повинен суперечити Статутів Товариства.

5.5. Організації Товариства у вузах, на великих підприємствах, при наукових та виробничих об'єднаннях, що мають у своєму складі первинні осередки, прирівнюються в правах до районних об'єднань. ✓

5.6. Районні та міські об'єднання утворюють обласне /крайове/ об'єднання й реєструються в ньому. Обласні /крайові/ об'єднання реєструються в Центральному правлінні Товариства. Районне, міське та обласне /крайове/ об'єднання є юридичною особою й може мати свою назву, емблему, статут, рахунок у банку. Статут такого об'єднання не повинен суперечити Статуту Товариства. Спосіб і форму керівництва таким об'єднанням, його основні завдання й напрямки роботи визначає відповідно районна, міська чи обласна /крайова/ конференція.

5.7. У випадку невідповідності діяльності первинного осередку чи об'єднання Статуту Товариства Центральне правління має право припинити членство осередку чи об'єднання в Товаристві. Таке рішення затверджується Головною радою.

6. КОШТИ І МАЙНО ТОВАРИСТВА

6.1. Товариство має кошти на банківських рахунках та своє майно.

6.2. Кошти Товариства складаються з:

- а/ вступних і членських внесків його членів;
- б/ добровільних пожертв, дарувань, заповітів та інших внесків приватних осіб, установ, підприємств й організацій на Україні та за її межами;
- в/ прибутків від господарської, видавничої, лекційної та іншої статутної діяльності Товариства;
- г/ відрахувань від прибутків діяльності підприємств, кооперативів, майстерень, підпорядкованих Товариству;
- д/ державних цільових субсидій.

6.3. Товариству, відповідно до чинного законодавства, може надаватися в постійне володіння земля для будівництва культурно-мистецьких, культурно-туристських комплексів без сплати земельного податку.

6.4. Товариство має центральний рахунок № 1700303 в Міськ-управлінні Житлосоцбанку СРСР м. Києва, а також валютний рахунок в Українському відділенні Зовнішекономбанку СРСР. Товариство, його об'єднання, інші утворення мають право самостійного вибору банків /Держбанк, Зовнішекономбанк, Ощадбанк, Українбанк та інші/ й користування кредитами на комерційній основі: в іноземній валюті - у Зовнішекономбанку СРСР або, за згодою Зовнішекономбанку - в іноземних банках і фірмах.

6.5. Районне об'єднання до 50 процентів усіх вступних і членських внесків залишає для власних потреб, решту в рівних частинах переказує на рахунок обласного /крайового/ об'єднання і на центральний рахунок Товариства. Первинні осередки для свої потреб можуть за згодою всіх членів осередку встановлювати додаткові членські внески.

6.6. Порядок і розміри відрахувань від прибутків діяльності підприємств, кооперативів, майстерень, підпорядкованих Товариству, визначає Центральне правління. Прибутки від діяльності первинних осередків надходять на їхні рахунки.

6.7. Товариство звільняється від податку з балансового прибутку та митного податку при зовнішньо-економічній діяльності.

6.8. Зовнішньо-економічну діяльність Товариство здійснює на основі валютної самокупності і самофінансування.

6.9. Кошти Товариства витрачаються на організаторську, господарську та іншу статутну діяльність Товариства.

6.10. Члени Центрального правління й Контрольно-ревізійної комісії виконують свої обов'язки на громадських засадах.

6.11. Товариство має своїх штатних працівників для виконання поточної організаторської й технічної роботи.

6.12. Районні, міські, обласні /крайові/ об'єднання можуть мати своїх штатних працівників, оплачуваних за рахунок членських внесків.

7. ПРАВОВИЙ СТАТУТ ТОВАРИСТВА

7.1. Товариство української мови імені Тараса Шевченка "Просвіта" є юридичною особою.

7.2. Товариство, його первинні осередки та місцеві об'єднання не несуть відповідальності в зобов'язаннях один за одного.

7.3. Центральне правління Товариства має штамп та печатку устанавленого зразка із своїми найменуваннями.

7.4. Товариство має свою атрибутику - значок, емблему й корогву. Атрибутика затверджується Головною радою і виготовляється виключно за згодою Центрального правління.

7.5. Товариство може бути ліквідоване за ухвалою Конференції, яка вирішує питання про його майно у відповідності з чинним законодавством.

7.6. Місце перебування центральних органів Товариства - 252001, м.Київ-1, провулок Музейний, 8, тел. 228-45-80.

Прийнятий
Установчою конференцією
11 лютого 1989 року

ПРОТОКОЛ №1

Установчих зборів Товариства "Просвіта" ім. Т.Г.Шевченка
Ніжинського педагогічного інституту

14 травня 1992 р.

Присутні: 68 чел.

Порядок денний:

1. Інформація про роботу Товариства "Просвіта" Ніжинського педінституту.
2. Про статус Товариства "Просвіта" Ніжинського педінституту.
3. Добрання керівних органів Товариства.

1-2. Виступила: голова інститутського Товариства "Просвіта" М.М.Аста-
"ева, яка поінформувала присутніх про роботу, проведену товариством
за останніх півроку. Зупинилася, зокрема, на підготовці конференції
з питань національної школи та роботі недавно організованої недільної
школи національно-культурного спрямування для дітей 6-8 років.

Далі сказала, що зараз інститутська організація "Просвіта" нара-
ховує 85 членів, об'єднаних у 7 осередків. Згідно із Статутом така
організація діє на правах районної. Крім того, наш статус осередку
міської "Просвіти" створює ряд незручностей у роботі, не кажучи вже
про те, що своєю лише кількістю ми можемо "блокувати" будь-яке рішення
міської організації, а тому створюємо незручності і для неї. Виходячи
з цього, є потреба змінити статус Товариства "Просвіта" педінституту.

В обговоренні виступили: 1/ П.В.Михед, зав. кафедрою російської
і зарубіжної літератури, член ради Товариства. Він сказав, що підтримує
ідею виходу інститутського осередку "Просвіта" на самостійну дорогу,
бо ми справді маємо свою специфіку роботи і напевно справа від цього
/від того, що станемо самостійними/ тільки виграє. Далі вказав на ряд
проблем, які треба в першу чергу розв'язувати. Зокрема, говорив, що
слід робити, аби актуалізувати серед студентів ідею "Просвіти", щоб
вони охочіше до нас вступали і відчували потребу співпраці. Необхідно
нам також подбати про те, щоб у найближчий час з'явився наш друкований

у мн
вако
перга
сост

Протокол №1

Установчих зборів Товариства «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка Ніжинського педагогічного інституту

Ф.200, Оп.1, Спр.1, Арк.12-13

...на думку виступаючого, зараз нам під силу.

2/ С.А.Комнір, кандидат філологічних наук, член ради товариства. Говорив в основному про потребу роботи Товариства у напрямі прищеплення любові до рідної мови, закликав студентів активніше вивчати іноземні мови. Підтримав пропозицію про зміну статусу Товариства і висловив упевненість, що наша організація буде тісно співпрацювати з існуючою міською "Просвітою", оскільки у нас одна мета.

3/ В.П.Крутиус, зав. кафедрою української літератури. Теж підтримав пропозицію "автономізації" нашого об'єднання, обґрунтував свою точку зору. Далі говорив, що Товариство, яке об'єднує молодих людей різних факультетів, повинно сприяти активнішому діалогу і тіснішим взаємозв'язкам між студентами-гуманітаріями і студентами точних спеціальностей. Тут координуючу роль повинна взяти на себе рада Товариства.

4/ Є.І.Коваленко, зав. кафедрою педагогіки. Підтримала пропозицію про зміну статусу інститутської "Просвіти" і запропонувала припинити обговорення та поставити це питання на голосування.

Пропозиція Є.І.Коваленко була підтримана.

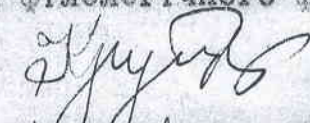
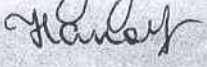
УХВАЛИЛИ /одноголосно/:

Констатувати, що організація Товариства "Просвіта" імені Т.Г.Шевченка Ніжинського педінституту, яка нараховує 85 членів /7 осередків/, згідно із Статутом Товариства, має діяти на правах районного об'єднання, і просити Чернігівську обласну раду Товариства "Просвіта" зареєструвати інститутську організацію в своєму об'єднанні.

3. УХВАЛИЛИ:

1. Обрати заступником голови Товариства "Просвіта" педінституту П.В.Михеда.

2. Обрати контрольно-ревізійну комісію у складі: Ю.О.Ковальчука, асистента кафедри математики, Олени Рибак, студентки фізматфакультету, Олени Скоробагатько, студентки філологічного факультету.

Голова зборів		В.П.Крутиус
Секретар		Світлана Наконечна

ПРОТОКОЛ

установчих зборів міського Товариства української мови ім. Т.Г.Шевченка

від 25 лютого 1989 року

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Утворення міського Товариства української мови ім. Т.Г.Шевченка.
2. Обрання Ради Ніжинського міського Товариства української мови ім. Т.Г.Шевченка.

І. С Л У Х А Л И :

Доповідь М.П.Шкурка - інженера жиркомбінату: Якраз 3 роки тому розпочав свою роботу XXVII з'їзд КПРС, ознакою здійсненості рішень якого є, серед інших передових процесів і створення нашого Товариства української мови ім. Тараса Шевченка. Відтоді час пройшов незначний, здавалось, а зміни в нашому житті, а головне в думках людей, окреслюються все чіткіше. Нове мислення, що воупереч бюрократичним перепонам набирає все більшого поширення, дає можливість нам без сор поглянути на минуле, тверезо оцінити сучасність, з почуттям свідомого оптимізму дивитися в майбутнє.

Товариство української мови ім.Т.Шевченка - унікальна громадська організація, яка покликана стимулювати таке нове мислення, яке означає любов і шани до рідної землі, успадкування надбань життєвого досвіду й культури батьків, дідів-прадінів, і насамперед, найціннішого скарбу українського народу - мови материнської.

Наше місто з давен має добрі традиції в розвитку культури і не тільки нашої, а й братніх Росії / як не згадати в цих стінах ім"я М.В.Гоголя/ та Білорусії, завдяки Францискові Казимировичу Богушевичу, для якого ті стіни меж були *alma mater*. І все-таки традиційно Ніжин був негасимим вогнем нашої національної звитяги й гідності. Ніжинський полк, за часів Богдана Хмельницького був одним із форпостів українсько-козацької державності, пізніше тут пройшли шляхи-дороги видатних людей нашої духовності, як Є.Гребінка, Т.Г.Шевченко, Л.Глібов, М.Заньковецька, а нині Ніжин можна з повним правом визнавати оригінальним культурним осередком не тільки в межах області.

І тим прикріше, а логічним здається, що при наявності солідних філологічних і культурних оид, спостерігаємо нині різнобій в рекламі закладів торгівлі, неусталеність в назвах автобусних маршрутів та усній і писемній інформації на наших авто-залізничних станціях. А мова пересічного ніжинця? Вона особливо впадає в око гостям, які прибувають сюди для того, щоб ознайомитись з нашими

лам"ятками, культурою.

Настав час прокинутись від сплячки збайдужіння – що якось кудись криза виведе, кивання, що мов он, північніше, в Чернігові, з українською мовою не краще. І доброго прикладу брати не хоче, наприклад, на залізничному вокзалі в Києві диктор оголошує українською і російською мовами, а в нас – однією. Ще влітку звернувся за роз'ясненням до начальника вокзалу, та результатів немає.

А в резолюції ХІХ партконференції прямо вказано на дотримання принципу двомовності, причому наголошувалося і там, і в наступних виступах М.С.Горбачова, щоб не чекали вказівки, а виконували рішення партконференції на місцях за ініціативою.

Нема однак впевненості, що і його бюрократи і обивателі будуть всяк ігнорувати, як це не раз робилося, наприклад, що до закону про підприємства чи кооперацію.

Ось чим викликана необхідність створення Товариства української мови, аби допомогти партії впровадити в життя перебудовчу політику в такій надзвичайно важливій сфері, якими є міжлюдські взаємини. Тож, якщо хочемо вийти з глухого кута власного невігластва, то шануймо в людині все найкраще, що нашаровувалось віками, пошануймо цей народ з притаманною йому самобутністю, не руйнуймо запрограмований природою генокод – мову цього народу. Бо не шануючи себе, не розуміємо інших народів, не переймуться й вони повагою до нас.

ВИСТУПИЛИ:

І. О.Г.Ковальчук – завідувач кафедри української літератури: Питання, які постали перед нами зараз, не нові. Вони уже впливали. Візьмемо 20-ті роки, все закінчилося морем крові: з 100 репресованих – 50 українців. А навіть і 60-ті роки. Не було крові, але були в'язні. Але проблеми залишилися і в 80-х роках. Ідуть безперечні суперечки щодо мови. Але хоча запевнити, якщо рідна мова не буде функціонувати в сфері суспільства, то це все пусті розмови.

Товариство української мови повинно виробити чітку конкретну програму дії. Вважаю обов'язковим ввести вступний екзамен на всіх факультетах – українську мову. Вважаю, що школа № 1 повинна стати престижною. Це стосується і вузу.

Створеній Раді необхідно скласти перспективний план роботи, не замикаюся, надрукувати його в місцевій газеті, тобто випустити на широке обговорення. І зробити "прикидку", коли? як? і де? буде реалізовуватися?

2. Крутиш В.П. – доцент кафедри української літератури: У статуті записано, що повага до рідної мови і повага до інших мов – невід'ємні частини.

А сьогодні, говорячи про зневагу до рідної мови, хочу сказати, що вона /зневага/ йде з боку самих же українців. Наприклад, у Москві можна вільно говорити українською мовою, а от у Києві - уже ні. Думаю, що оця зневага - ця ще не хвороба, а один із виявів симптомів. Я радий, що на сьогоднішніх установчих зборах багато представників із міста. Цей день будемо згадувати, як свято.

3. Шустр М.Н. - автор книги про Ніжинське підпілля: Товариші! В час широкої інформації постало питання: "Не забувайте українську мову". Причому, просте питання. Вчора читаю "Літературну Україну", виступають 6 академіків і професорів. Все наче йде гарно, але... далі пішли такі перепони, закручено так, що не розумієш, що вони хочуть. Я з задоволенням вступаю до міського Товариства української мови ім. Т.Г.Шевченка, і буду боротись за українську мову.

4. Сердюк П.О. - доцент кафедри української літератури: Українська мова на Україні повинна мати статус державної. Зважаю, що наше Товариство повинно боротися за чистоту рідної мови, більше її пропагувати. Не бути байдужим до всіх тих, хто намагається її забруднити.

5. Реп'ях С.П. - відповідальний секретар Співки письменників: Виступило вже кілька чоловік, говорили, говорили, причини називали всім загальновідомі. Хотілося б більш почути конкретних пропозицій щодо роботи Товариства, яке буде працювати тоді, коли будуть створені первинні організації на підприємствах, в колективах. Є у нас величезна база - педінститут. Треба подумати, з якими лекціями підуть викладачі вузу в широкі аудиторії, які гуртки будуть вести. Наприклад, розмовляв із завідуючою книжкового магазину Сулій Г.І. Вона прекрасний пропагандист рідної мови. Було б дуже добре, коли б на російському відділенні створили групу шанувальників української мови. В Ніжині проживає багатонаціональна сім'я. Є асерійці, греки та інші - тут щось шукати. Адже ж боротьба за рідну мову включає боротьбу за кожну маленьку націю. Зустріч М.С.Горбачова у ЦК КПРС з Б.Олійником, Ю.Мушкетиком, Ю.Сердюком. Наслідки її хороші. М.С.Горбачов дуже тепло ставиться до всіх вимог. Підтримка в нас є і з боку ЦК партії. Давайте боротися з дівощами. Якщо людина не поважає рідної мови, значить не поважає і себе. Я скажу, що закликати до любові рідної мови - це річ невдячна. Робота по пропаганді української мови повинна розгортатися на тлі дружби народів.

Є великі сили у вас - це філфак. Є прекрасні можливості. Товариство рідної мови у Ніжині повинно бути найміцнішим. Я висловив свої міркування.

6. Ростовська О.В. - завідувача кафедров історії партії та наукового комунізму: Я хочу висловити таку думку: потрібно побороти

страх, адже в суспільній думці він сидить твердо. Годиться бути носіями своєї рідної мови, але й не забувати про інтернаціоналізм.

7. Бойко Н.І. – завідуюча кафедрою української мови:

Сьогоднішня наша установча конференція Товариства української мови ім. Тараса Шевченка повинна звернути особливу увагу на дальший розвиток і функціонування української мови.

На мою думку, сучасний стан розвитку української мови на Україні пов'язаний із зникненням і занепадом ряду сіл. У зв'язку із несприятливими умовами життя в сільській місцевості в часи застою почався відхід людей від рідної землі, зникнення святих народних окарбів – культури, мови. Люди села, приїжджаючи в місто, не чули тут української мови, вони швидко і самі переходили на відомий усім суржик. Не раз доводиться чути за опиною у магазині чи міському транспорті: "Вроде культурные люди, а так разговаривают /не значить, що розмовляють українською мовою/. Отже, відхід від села, яке всіх нас годує, привів до відходу від національної культури, національних традицій, рідної мови.

У нашому місті рідко почуєш літературну українську мову. Продавці магазинів часто не розуміють значень загальноукраїнських українських слів. У центрі міста поряд стоять дві школи /№ 1 і № 3/. Будівля школи з українською мовою навчання не відповідає сучасному рівню, класні кімнати тісні. Пригадую зими, коли діти писали на уроках у пальтах і головних уборах. Звичайно, батьки скоріше поведуть своїх дітей у новозбудовану за сучасним проектом СШ № 3. Думаю, що на Україні школи з українською мовою навчання повинні відводитись особлива увага.

Відсутній у місті і мовний режим. Поряд висять таблички російською й українською мовами.

Занедбана українська мова в дитячих садках, бо їх працівники /у переважній більшості/ не володіють нею досконалим.

У вузі предмети суспільного та психолого-педагогічного циклу читаються переважно російською мовою і не лише на фізико-математичному, природничому, факультеті іноземних мов, музично-педагогічному, а навіть на українському відділенні філологічного факультету. Вважаю це найбільшій проблемою. Ректор не може відібрати за конкурсом для читання лекцій викладачів, які володіють українською мовою, бо не може забезпечити їх квартирами. Ректор змушений брати тих, хто погоджується жити в гуртожитку. Я сама живу там з чоловіком і двома дітьми вже десятий рік. Думаю, що всі дисципліни у вузі /крім російської мови і російської літератури/ повинні викладатися

аїнською мовою, бо наш пединститут готує вчителів для України, а
ніше для Чернігівської області. А так виходить замкнуте коло. Прихо-
ть абітурієнти, які не володіють досконало українською мовою, вони не
ть її у вузі, а потім знов повертаються у школу в ролі горе-вчителів.
Вважаю, що увага до національної культури, до мови повністю відпові-
новому курсові, що його проголосив ХХІІ з'їзд КПРС і розвинула ХІХ
тійна конференція.

Хочу відповісти С.П.Реп"яху щодо читання лекцій для населення члена-
кафедри української мови та літератури. Кожного року у нас лише ви-
ають тематику лекцій для населення, але за десять років я не пам"ятаю
адку, коли б нас хтось запросив читати лекцію на якесь підприємство
та.

Наше Товариство повинно стати складовою ланкою загальної роботи
реальному розширенню сфери вживання української мови, гармонізації
національних взаємин.

8. Шкурко П.І. - пенсіонер: Ми не повинні чекати команди. Повинні
щувати по-совісті. Права в нас є, залишається тільки боротися за
стоту рідної мови.

П О С Т А Н О В И Л И :

1. Повністю визнати Статут Товариства української мови ім.Т.Шев-
чка, затверджений Установчою конференцією Товариства в Києві 12 люто-
го 1989 року.

2. Повністю підтримати Резолюцію Установчої Конференції Тowa-
ства української мови ім. Т.Шевченка від 12 лютого 1989 року.

3. Звернутися до всіх ніжинців з підтримкою вимоги надання
українській мові статусу державної мови в УРСР і самим сприяти запро-
вдженню рідної мови в усій сфері суспільного життя, вивчати її та
похочувати до володіння нею тих, хто ще не знає української мови, а
якож старанно вивчати російську мову як засіб спілкування між народами
УРСР.

4. Доручити голові Товариства та його заступникам подати заяву
ро вступ до Всеукраїнського Товариства української мови ім. Т.Шевченка

5. В місцевій газеті відвести сторінку для Товариства.

II. Обрання Ради Ніжинського міського Товариства української
ови ім. Т.Г.Шевченка.

П О С Т А Н О В И Л И :

До складу Ради Ніжинського міського Товариства української мови
м. Т.Г.Шевченка вводити таких товаришів:

- 1. Шкурка Миколу Пантелейовича - голова ради Товариства
- 2. Бойко Надію Іванівну - заступник
- 3. Ковальчука Олександра Герасимовича - заступник

4. Коберник Тетяну Гнатівну - заступник.
5. Мацька Анатолія Івановича - заступник
6. Періотика Віталія Петровича - заступник
7. Кривець Валентину Антонівну
8. Никоенка Петра Макарівича
9. Пригоровського Віталія Михайловича
10. Борисенка Олександра Івановича
11. Петрик Зінаїду Пилипівну
12. Балабу Ганну Іванівну
13. Власенка Володимира Васильовича
14. Чернолецького Анатолія Васильовича
15. Грицяк Петра Васильовича
16. Турчина Ярослава Михайловича
17. Корнукіну Людмилу Пантеліївну
18. Крутиуса Володимира Павловича
19. Сердюк Павла Олександровича
20. Чирву Гаріка Михайловича
21. Лазоренко Ольгу Андріївну - голова ревізійної комісії
22. Муквич Людмилу Кріївну
23. Орчик Ольгу Олексіївну

Голова зборів *П. Сурж*
Секретар *Ш. Сурж*

П.О. Сердюк
Г.М. Шелемеха

організаційного засідання первинного осередку Товариства української мови ім. Т.Г.Шевченка, що відбулося 23 лютого 1989 року на філологічному факультеті Ніжинського державного педагогічного інституту ім.М.В.Гоголя.

ПРИСУТНІ: члени кафедр української мови та української літератури.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Створення первинного осередку Товариства української мови ім. Т.Г.Шевченка на філологічному факультеті Ніжинського державного педінституту ім. М.В.Гоголя.

СЛУХАЛИ: Про створення первинного осередку Товариства української мови ім. Т.Г.Шевченка на філологічному факультеті Ніжинського державного педінституту ім. М.В.Гоголя та обрання голови осередку.

ВИСТУПАЮЧІ тов. Ковальчук О.Г., Крутиус В.П., Лукач С.П., Бойко П. Сердюк П.О. говорили про необхідність створення осередку Товариства, що ставить за мету піднесення престижу української мови, проведення свят рідної мови та інші заходи, а також включення осередку в склад Ніжинського міського Товариства української мови.

УХВАЛИЛИ: 1. Створити на філологічному факультеті Ніжинського педінституту первинний осередок Товариства української мови ім. Т.Г.Шевченка, у складі членів осередку: Бойко Н.І., Ковальчук О.Г., Ковальчук О.М., Крутиус В.П., Дробот П.М., Лукач С.П., Охріменко О.М., Сердюк П.О., Чирва Г.М.

2. Обрати головою осередку зав.кафедрою української мови Бойко Надію Іванівну.

3. Залучати нових членів осередку з числа викладачів і студентів інституту.

4. Осередок має стати складовою частиною Ніжинського міського Товариства української мови ім. Т.Г.Шевченка.

Голова засідання *[Signature]* Сердюк П.О.
Секретар *[Signature]* Охріменко О.М.